

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

31 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Nicolae Gordilă,

Judecători – Ion Guzun, Elena Covalenco, Liliana Catan, Iurie Diaconu,

judecând în ședință, fără participarea părților, recursul ordinar, declarat de avocatul Căuș Mirosлав în numele părții vătămate Nederiță Efim, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2016, în cauza penală, în privința lui

Horomneac Daniel Victor, născut la 07 ianuarie 1985, originar din s. Pogănești, r-nul Hîncești, domiciliat în mun. Chișinău, str. C. Vodă 6, ap. 16.

Termenul examinării cauzei:

Instanța de fond de la 08.07.2014 pînă la 20.07.2016;

Instanța de apel de la 05.09.2016 pînă la 03.10.2016;

Instanța de recurs de la 02.12.2016 pînă la 31.01.2017.

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală a fost legal executată.

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție asupra recursului ordinar în cauză în baza actelor din dosar,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Strășeni din 20 iulie 2016, cauza fiind judecată în procedura prevăzută de art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, Horomneac Daniel a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, fiindu-i numită pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

S-a admis parțial acțiunea civilă depusă de avocatul Căuș Mirosлав în numele părții vătămate Nederiță Efim, cu dispunerea încasării din contul inculpatului Horomneac Daniel în beneficiul lui Nederiță Efim suma de 10 534 lei cu titlul de prejudiciu material și suma de 50 000 lei cu titlul de prejudiciu moral și suma de 5000 lei cu titlul de cheltuieli de judecată.

2. Pentru a se pronunța, instanța de fond a constatat că, Horomneac Daniel la 09.04.2014, aproximativ la orele 21:00, conducând automobilul de model „Toyota Corolla” cu n/î „HN AU 811”, pe traseul M1 Chișinău - Leușeni kilometrul 39 + 700 m, a ieșit la depășirea altui mijloc de transport, într-un loc interzis și fără a frâna a tamponat în plină viteză, automobilul de model „Suzuki Liana” cu n/î „C RK 428”, la volanul căruia se afla Nederiță Efim, care în acel moment se deplasa regulamentar.

Drept consecință a încălcărilor comise de către Horomneac Daniel, lui Nederiță Efim i-au fost cauzate fractura închisă os numeral pe stînga, luxația traumatică șold stîng, fractura închisă de acetabil pe stînga, traumă cerebrală închisă manifestată prin comoție cerebrală, hematomă regiunea brațului stîng, echimoze la nivelul peretelui abdominal anterior, plăgi contuze în regiunea frontală, coapsa dreaptă, care conform raportului de expertiză medico-legală nr. 1235/D din 04.06.2014, se califică ca vătămări corporale medii.

Astfel, inculpatul Horomneac Daniel a ignorat prevederile Regulamentului de Circulație Rutieră aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 357 din 13.05.2009 și anume: punctul 10 „conform căruia persoana care conduce un vehicul trebuie să posede cunoștințe și să execute cerințele prezentului Regulament, precum și să posede dexteritatea necesară de a conduce în siguranță vehiculul pe drum”, punctul 45 care stabilește că „conducătorul trebuie să conducă vehiculul ținând permanent seama de starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția”, punctul 51 care stabilește că „înaintea depășirii, conducătorul vehiculului trebuie să se asigure că poate efectua depășirea fără a pune în pericol sau a stânjeni circulația din sens opus, adică banda pe care urmează să se angajeze are un spațiu suficient și viteza vehiculului ce urmează a fi depășit permite executarea acestei manevre”.

Acțiunile comise de Horomneac Daniel au fost încadrate juridic în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, adică *încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale*.

3. Nefiind de acord cu sentința în cauză, avocatul Cauș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim a depus apel, prin care a solicitat casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei decizii prin care să fie admisă integral acțiunea civilă precum și inculpatului să-i fie numită pedeapsă sub formă de 2 ani închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probațiune de 1 an cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani.

În motivarea apelului, avocatul părții vătămate a invocat dezacordul cu sentința în cauză deoarece nu a fost admisă integral acțiunea civilă și încasat prejudiciul material în mărime de 10 534 lei, prejudiciul moral în mărime de 2 000 000 lei și cheltuieli judiciare în mărime de 9 500 lei.

Consideră că, sentința instanței urmează a fi anulată în partea stabilirii pedepsei, deoarece inculpatului i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de amendă, aceasta pedeapsă nefiind echitabilă circumstanțelor cauzei, deoarece având în vedere gravitatea consecințelor suportate în urma accidentului rutier din 09.04.2014, gravitatea traumelor suportate de partea vătămată, neatenția gravă a inculpatului și necesitatea sensibilizării consecințelor accidentului produs, astfel se impune aplicarea unei pedepse mai aspre.

Această măsură de pedeapsă solicitată se impune în cazul dat, pentru a-l determina pe Horomneac Daniel să conștientizeze pericolul nerespectării regulilor de circulație rutieră. Securitatea în domeniul circulației rutiere în Republica Moldova este una gravă și nu corespunde cerințelor firești în societate.

Astfel, rezultă că măsura privării de dreptul de a conduce mijloace de transport va constitui o măsură corectă din partea instanței de judecată, în vederea eficientizării procesului de corecție a persoanei vinovate, dar și de prevenire pe viitor a accidentelor rutiere.

Totodată, această măsură este una inevitabilă și necesară în vederea sensibilizării altor participanți la trafic, pentru a conștientiza pericolul nerespectării Regulamentului circulației rutiere. Din aceste motive se impune o pedeapsă mai aspră.

Cu privire la soluționarea acțiunii civile avocatul a reiterat că, suma prejudiciului moral stabilită de instanță de 50 000 lei este exagerat de redusă și contravine gravității suferințelor fizice și psihice suportate de partea vătămată în urma accidentului rutier.

În speță partea vătămată a solicitat încasarea prejudiciului moral în sumă de 2 000 000 lei.

Reducerea prejudiciului moral a fost argumentată de instanță la nivel general, prin descrierea conținutului art. 1423 din Codul civil. Din afirmațiile medicilor, partea vătămată nu va avea posibilitatea de a se deplasa individual, deoarece va avea nevoie de un suport material pentru deplasare (baston, cârjă) și acest lucru va fi posibil doar ținând cont de modul, evoluția vindecării bolii, perioada de vindecare dar și de ambiția personală a părții vătămate de a se vindeca.

Astfel, în cel mai favorabil caz, partea vătămată pe tot restul vieții nu va avea o deplasare corectă, acest lucru fiind vizibil de persoanele din jur. Pe tot restul vieții, partea vătămată va avea disconfortul de a se deplasa corect. Acest fapt va trezi o doză profundă de inhibare din partea lui față de familie, rude, prieteni și colegi de lucru.

S-a menționat că, instanța de judecată dacă a redus considerabil suma prejudiciului moral, trebuia în acest caz, să combată fiecare argument descris în acțiunea civilă cu privire la mărimea prejudiciului moral.

Aceasta măsură se impune prin respectarea principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 privind principiile de procedură civilă proprii pentru ameliorarea funcționării justiției adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 28.02.1984, prin care se menționează că, hotărârea poate fi întocmită liber, dar trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clară, înțeleasă de părțile implicate în litigiu și să răspundă într-un mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de părți.

Respectiv, instanța de judecată, urma să „răspundă” și să combată toate argumentele invocate în acțiunea civilă, or, în caz contrar, acțiunea urma a fi admisă pe deplin.

Cu privire la cheltuielile de judecată, instanța de fond urma să dispună încasare sumei integrale de 9 500 lei, deoarece pentru asistența juridică s-a plătit avocatului anume această sumă, care corespunde volumului de lucru prestat în cauza penală respectivă.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2016, a fost respins ca nefondat apelul declarat de avocatul Căuș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim, cu menținerea sentinței.

4.1. Pentru a se pronunța, instanța de apel a menționat că, instanța de fond just a apreciat faptul că inculpatul și-a exprimat regretul asupra faptei comise, precum și familia inculpatului care urmează a fi întreținută în continuare și nu se impune necesitatea izolării acestuia de societate, instanța legal și întemeiat a dispus aplicarea pedepsei sub formă de amendă.

Cercetarea judecătorească s-a efectuat cu respectarea dispozițiilor procesual-penale prevăzute în art. 364/1 Cod de procedură penală.

Sentința primei instanțe a fost contestată de avocatul părții vătămate numai în latura civilă și la individualizarea pedepsei, iar ce ține de încadrarea juridică și vinovăție, sentința nu a fost atacată.

Așa, potrivit declarațiilor date în cadrul cercetării judecătorești inculpatul Horomneac Daniel vina în comiterea infracțiunii incriminate a recunoscut-o integral, s-a căit de cele comise.

Reieșind din cele relatate, instanța de apel a considerat că, instanța de fond corect a constatat că prin acțiunile sale inculpatul Horomneac Daniel a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 264 alin.(1) Cod penal.

De asemenea, s-a notat că, instanța de fond a argumentat deplin poziția adoptată, cât din punct de vedere a cercetării în ansamblu a circumstanțelor cauzei, atât și din punct de vedere a prevederilor legale.

Totodată, instanța de apel a considerat că, la determinarea tipului și măsurii de pedeapsă, instanța de fond a ținut cont de prevederile art. 75-77 Cod penal, adică, de pericolul social al crimei comise din imprudență de Horomneac Daniel, considerând echitabil de a-i stabili pedeapsa acestuia sub formă de amendă.

Instanța de apel a conchis că, la individualizarea și numirea pedepsei inculpatului instanța de judecată corect a ținut cont de prevederile art. 75 Cod penal, potrivit căruia persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate și în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale.

De asemenea la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată la fel a ținut cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează sau agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării inculpatului Horomneac Daniel, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Astfel, infracțiunea comisă de inculpatul Horomneac Daniel este atribuită, conform art. 16 Cod penal, la categoria infracțiunilor mai puțin grave, inculpatul a comis infracțiune pentru prima dată din imprudență, anterior n-a fost supus răspunderii penale, a recunoscut pe deplin vina și sincer regretă în cele comise, a solicitat examinarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală și n-a solicitat administrarea de probe noi - circumstanțe pe care instanța de apel le-a considerat atenuante.

Circumstanțe agravante nu au fost stabilite, iar argumentele apelantului precum că instanța de fond n-a ținut cont de consecințele traumatismului primit de partea vătămată Naderiță Efim în urma accidentului rutier, de readucerea pe poziție de echitate „gravitatea suferințelor suportate” și „pericolul social al infracțiunii comise” pe de o parte și „sanctiunea aplicabilă persoanei condamnate” pe de altă parte, au fost luate în considerare la individualizarea pedepsei și stabilirea cuantumului prejudiciului moral cauzat.

Astfel, instanța de apel a conchis că este justificată numirea pedepsei, cu aplicarea față de Horomneac Daniel pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului respectiv, sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale, în sumă de 4000 lei, deoarece la aplicarea pedepsei s-a ținut cont de totalitatea circumstanțelor reale și personale, de gravitatea infracțiunii săvârșite, indicate în apel, dar și de faptul că, pedeapsa constituie nu numai osândă pentru infracțiunea săvârșită, dar are drept scop corectarea și reeducarea condamnaților, spiritul executării stricte a legii, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea condamnatului cât și a altor persoane, ținând cont și de prevederile art. 364¹ alin. (8) Codul de procedură penală, potrivit căruia inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Astfel, instanța de apel a considerat ca circumstanțe atenuante recunoașterea vinei și căința sinceră, comiterea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, și, în lipsa circumstanțelor agravante, consideră că îndreptarea și reeducarea inculpatului

Horomneac Daniel este posibilă fără izolarea de societate, cu aplicarea pedepsei amenzii.

În aceeași ordine de idei, instanța de judecată a reținut că, prevederile art. 264 alin. (1) Cod penal, stipulează că la numirea pedepsei cu amendă nu se aplică pedeapsa complementară privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

Cât privește argumentul invocat de către avocatul părții vătămate cu privire la faptul că cu sentința nu este de acord deoarece nu i-a fost admisă integral acțiunea civilă, instanța de apel nu l-a reținut, ori de către instanța de fond au fost analizate în ansamblu prevederile legale, și instanța corect a statuat asupra admiterii integrale a sumei solicitate cu titlul de prejudiciul material 10 534 lei.

Conform art. 1423 Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată și caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Respectiv, fiecare persoană, care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul moral suferit, dar numai instanța de judecată este împuternicită prin lege să determine mărimea prejudiciului moral prin echivalent bănesc, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de personalitatea părții vătămate, de circumstanțele cazului concret în care părții vătămate i-au fost cauzate leziuni corporale.

Instanța de apel a considerat că, instanța de fond corect a stabilit mărimea prejudiciului moral, ținând cont de suferințele psihice și fizice care i-au fost provocate părții vătămate în rezultatul acțiunilor infracționale ale inculpatului, de faptul că infracțiunea a fost comisă din imprudență.

Deci, instanța de fond a reținut prevederile art. 1418, 1422 - 1423 Cod civil, fiind dispusă încasarea în beneficiul părții vătămate a sumei de 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, ceea ce instanța a considerat că, această compensare va aduce satisfacție părții vătămate.

Mărimea prejudiciului moral solicitat de partea vătămată în cuantum de 2 000 000 lei nu a fost dovedit în cuantumul cerut, acesta fiind excesiv, iar argumentul avocatului părții vătămate ce ține de consecințele infracțiunii și anume că după incidentul dat, partea vătămată a rămas cu sechele iremediabile a fost luat în considerare de instanța de fond la stabilirea cuantumului prejudiciului moral, încasând suma de 50 000 lei, cuantum stabilit în raport cu situația financiară a inculpatului.

Nici argumentul avocatului părții vătămate precum că sentința nominalizată este rezultată din aprecierea subiectivă și incompletă a probelor și a legislației în vigoare, nu poate fi reținut, or instanța de apel a considerat că instanța de fond a analizat și verificat probele administrate în cumulul lor sub toate aspectele complet și obiectiv, astfel acesta poartă caracter declarativ.

Instanța de apel a nu a reținut nici argumentul avocatului părții vătămate privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 9 500 lei, considerând că instanța de fond a încasat suma de 5 000 lei ca fiind reală și care este în coraport cu complexitatea cauzei, numărul de acte procesuale întocmite de avocat și de ședințe la care a realizat apărarea părții vătămate acesta.

5. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, avocatul Căuș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim, făcând trimitere la prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, declară recurs ordinar, prin care solicită casarea acesteia cu transmiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel. Recurentul invocă aceleași motive declarate în apel (pct. 3). Totodată, nu este de acord cu decizia instanțe de apel motivând că, nu s-a ținut cont de argumentele expuse în cererea de apel cu privire la pericol social al infracțiunii comise de Horomneac Daniel. Reducerea prejudiciului moral a fost argumentat la nivel general, prin descrierea conținutului art. 1423 Cod civil. Instanța de apel nu a ținut cont de Recomandările Consiliului Uniunii Avocaților, adoptat prin decizia nr. 2 din 30.03.2012, or, suma onorariului în mărime de 5 000 lei, apreciată de prima instanță, nu acoperă volumul de lucru al avocatului, iar suma de 9 500 lei, corespunde cu Recomandările Consiliului Uniunii Avocaților.

5.1. Inculpatul Horomneac Daniel, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, a depus referință privind opinia sa asupra recursului declarat de către avocatul Căuș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim, solicitând respingerea acestuia, deoarece sentința primei instanțe și decizia instanței de apel sunt corecte și corespund legii. Or instanțele inferioare au individualizat pedeapsa penală cu respectarea deplină a prevederilor art. 61, 75 Cod penal. În partea acțiunii civile, instanțele inferioare au stabilit corect cuantumul acestora, a ținut cont de gradul de vinovăție, situația materială a familiei acestuia.

6. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărârii atacate și cu dispunerea rejudecării de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Erorile de drept pot fi considerate erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Instanța de recurs reiterează că potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Alin. (4) și (5) al aceleiași norme, prevede că în vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor, pronunțându-se asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Conform cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de drept, asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel, sunt: dacă fapta reținută ori imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, dacă probele au fost apreciate corect de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiunile de drept se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost

individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate. În cazul în care s-ar constata încălcări ale prevederilor legale referitor la ele, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată cu rejudecarea cauzei.

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că, declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat.

Totodată, Colegiul penal lărgit reține că temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, invocat de recurent și-a găsit confirmarea în cauza dată, sub aspectul că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel și hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția în partea laturii civile.

De asemenea, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze parțial, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri ilegale.

Din materialele cauzei, Colegiul penal lărgit constată că, inculpatul Horomneac Daniel a fost pus sub învinuire în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, ulterior prima instanță l-a recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal fiindu-i numită pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

Ulterior, instanța de apel, judecând cauza la apelul declarat de avocatul Cauș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim, a verificat legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și a conchis că, prima instanță corect a ajuns la concluzia că inculpatul Horomneac Daniel este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, deoarece potrivit cumulului de probe administrate în cauză, cercetate și verificate în instanța de apel s-a constatat că, vina acestuia în săvârșirea infracțiunii imputate a fost dovedită pe deplin.

Colegiul penal lărgit menționează că, aplicarea față de Horomneac Daniela a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului respectiv, sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale, este justă, or la aplicarea pedepsei s-a ținut cont de totalitatea circumstanțelor reale și personale, de gravitatea infracțiunii săvârșite, dar și de faptul că, pedeapsa constituie nu numai osândă pentru infracțiunea săvârșită, dar are drept scop corectarea și reeducarea condamnaților, spiritul executării stricte a legii, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea condamnatului cât și a altor persoane, ținând cont și de prevederile art. 364¹ alin. (8) Codul de procedură penală, potrivit căruia inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Astfel, la determinarea tipului și măsurii de pedeapsă, instanța de fond și de apel au ținut cont de prevederile art. 75-77 Cod penal adică, de pericolul social al infracțiunii comise din imprudență de Horomneac Daniel, considerând echitabil de a-i stabili pedeapsa acestuia sub formă de amendă.

Cît privește dezacordul recurentului cu admiterea parțială a acțiunii civile a încasării prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, considerînd-o prea mică, Colegiul penal lărgit menționează că, potrivit art. 1423 Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată și caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Respectiv, fiecare persoană, care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul moral suferit, dar numai instanța de judecată este împuternicită prin lege să determine mărimea prejudiciului moral prin echivalent bănesc, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de personalitatea părții vătămate, de circumstanțele cazului concret în care părții vătămate i-au fost cauzate leziuni corporale.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit consideră că, instanța de fond și de apel corect au stabilit mărimea prejudiciului moral, ținând cont de suferințele psihice și fizice care i-au fost provocate părții vătămate în rezultatul acțiunilor infracționale ale inculpatului, de faptul că infracțiunea a fost comisă din imprudență.

Deci, instanțele inferioare au reținut prevederile art. 1418, 1422 - 1423 Cod civil, fiind dispusă încasarea în beneficiul părții vătămate a sumei de 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, ceea ce instanțele au considerat că, această compensare va aduce satisfacție părții vătămate.

De asemenea, mărimea prejudiciului moral solicitat de partea vătămată în cuantum de 2 000 000 lei nu a fost dovedit în cuantumul cerut, acesta fiind excesiv, iar argumentul avocatului părții vătămate ce ține de consecințele infracțiunii și anume că după incidentul dat, partea vătămată a rămas cu sechele iremediabile a fost luat în considerare de instanța de fond la stabilirea cuantumului prejudiciului moral, încasând suma de 50 000 lei, cuantum stabilit în raport cu situația financiară a inculpatului.

În continuare, Colegiul penal lărgit constată temeinicia motivelor invocate de către recurent ce cad sub incidența temeiului de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, or la adoptarea deciziei instanța de apel s-a pronunțat superficial pe motivele ce au fost invocate în apelul declarat de avocat în numele părții vătămate, și anume că, prima instanță urma să admită acțiunea civilă privind cheltuielile de judecată integral.

Astfel, asupra acestor motive invocate în apel, instanța de apel s-a pronunțat superficial, fără argumentarea cuvenită.

În acest context, Colegiul constată că, instanța de apel a făcut o motivare contrară prevederilor art. 387 Cod de procedură penală, care stipulează, că odată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în total sau parțial, ori să o respingă și doar alin. (3) stipulând excepția- în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Totodată, potrivit art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă.

Relevantă în acest sens, este hotărârea CEDO din 19.11.2009, în cauza Tonchev vs. Bulgaria, prin care s-a constatat că prin nesoluționarea acțiunii civile, a fost încălcat art. 6 din Convenție, Curtea a considerat că, „... în situația în care sistemul intern permite reclamantilor să introducă o acțiune civilă alăturată procesului penal, statul are obligația să se asigure că aceștia se bucură de garanțiile fundamentale prevăzute în art.6.”

Totodată, Colegiul penal lărgit menționează faptul că obligația de motivare a hotărîrilor judecătorești face parte din setul de garanții stabilit pentru existența unui proces echitabil. Conform jurisprudenței CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, o hotărîre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, avînd posibilitatea ca această hotărîre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și oferă posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs. (Suominen c. Finlandei (2003), Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007), Albina c. Romîniei (2005), Boldea c. Romîniei (2007)).

Așa dar, conform acțiunii civile partea vătămată a solicitat încasarea din contul inculpatului în beneficiul său, 9 500 lei cu titlu de asistență juridică, însă prima instanță a admis parțial această acțiune încasînd de la inculpat 5 000 lei, motivînd că, suma invocată nu este una rezonabilă, deoarece munca prestată de către avocat pe cauza dată este neproportională cu suma indicată, soluție menținută și de instanța de apel.

În acest sens, Colegiul precizează că, cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, iar partea în proces poate solicita plata pentru asistență juridică și prin cererea de apel, care urmează a fi restituită la pronunțarea instanței de apel, iar pentru dovada cheltuielilor suportate se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a dovezii privind achitarea onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată).

Prin urmare, conform materialelor cauzei, partea vătămată Nederiță Efim a prezentat copia bonului de plată, prin care dânsul a achitat suma de 9 500 lei pentru asistență juridică avocatului Căuș Miroslav (f.d. 193, vol. 1), de a reprezenta partea vătămată la urmărirea penală și în instanțele de judecată, iar instanța de apel fără a-și expune opinia asupra respingerii sau admiterii acestor argumente și fără a lua în considerare prezența copieii bonului de plată, nemotivat a menținut sentința primei instanțe în această parte.

Potrivit textului legal (art. 227 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală), în cadrul cheltuielilor judiciare sunt cuprinse: sumele plătite sau care urmează a fi plătite martorilor, părților vătămăte, reprezentanților lor, experților, specialiștilor, interpreților, traducătorilor și asistenților procedurali.

De asemenea, Colegiul penal lărgit menționează, referitor la cheltuielile pentru onorariul avocatului în procedura din fața Curții, trebuie să se constate că, în temeiul contractului de asistență judiciară depus la dosar, reclamantul are obligația de a plăti respectivele cheltuieli. În consecință, în măsura în care avocatul are dreptul să solicite plata onorariului său în temeiul contractului, cheltuielile corespunzătoare sunt într-adevăr „reale“ (a se vedea, mutatis mutandis, Tebieti Mühafize Cemiyeti și Israfilov împotriva Azerbaidjanului, nr. 37.083/03, pct. 106, CEDO 2009-...).

La aprecierea costurilor și cheltuielilor judiciare instanțele urmează a se conduce de două principii de bază: (I) costuri și cheltuieli urmează a fi în modul corespunzător probate, de obicei prin documente de plată sau prin prezentarea descifrării pe ore a lucrului avocatului și tarife aplicabile, dacă e cazul, și (II) cheltuielile trebuie să fie

rezonabile ca quantum (în special în materia de tarife percepute pentru onorariile avocaților) și necesare pentru proceduri în speță (nu se compensează, de ex., lucrul avocatului care nu are tangență directă la proces).

Astfel, analizând jurisprudența CEDO în cazurile moldovenești, CEDO a acordat în mediu, cu titlu de costuri și cheltuieli, între 300 și 1500 euro.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit constată că, instanța de apel nu și-a motivat soluția de respingere a cerințelor apelantului privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică solicitată, conform prevederilor art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală.

Reieșind din aceste motive, instanța de recurs consideră că, decizia instanței de apel în partea laturii civile privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică solicitată, urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate de partea vătămată și avocatul său în apel, și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de prevederile art. 225, 387 Cod de procedură penală și practica CEDO, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Căuș Miroslav în numele părții vătămate Nederiță Efim, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2016 în latura civilă, în partea încasării cheltuielilor de judecată, în cauza penală în privința lui **Horomneac Daniel Victor** și dispune rejudecarea cauzei în această parte de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Celelalte dispoziții ale hotărârii atacate se mențin.

Decizia nu este susceptibilă căilor de atac referitor la rejudecarea cauzei, în rest este irevocabilă, publicată integral la 14 februarie 2017.

Președinte:

Nicolae Gordilă

Judecători:

Ion Guzun

Elena Covalenco

Liliana Catan

Iurie Diaconu